

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI UJAWNIEŃ PRZEMOCY W RODZINIE/PODEJRZENIA WYSTĄPIENIA PRZEMOCY W RODZINIE

Rozdział I. Objaśnienie terminów

Przemoc w rodzinie wg ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny lub osoby najbliższe (także wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. (Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. nr 180, poz. 1493 ze zm.; Dz. U 2023, poz. 535)

Przemoc w rodzinie dotyczy wszystkich domowników. Jedni są jej ofiarami, inni zaś świadkami. Sprawca, jako osoba dominująca, ustanawia zasady, według których funkcjonuje cała rodzina. Tym samym przemoc stanowi podstawowe wiązanie w relacjach.

1. Przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw innej osobie, naruszające jej prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Nie musi się wiązać z fizycznymi obrażeniami. Krzywdzenie lub maltretowanie dziecka to wszystkie formy fizycznego i/lub emocjonalnego złego traktowania, zaniedbania, wykorzystania seksualnego lub komercyjnego, doznane od osoby, odpowiedzialnej za dziecko, której ono ufa lub która ma władzę nad nim, skutkujące faktyczną lub potencjalną krzywdą dziecka dla jego zdrowia, możliwości przetrwania, rozwoju albo godności.

2. Podstawowe formy przemocy to:

a) przemoc fizyczna – bicie, kopanie, popychanie, niszczenie rzeczy, plucie, zamykanie w pomieszczeniach, wymuszanie pieniędzy itd.;

b) przemoc słowna – przezywanie, wyśmiewanie, poniżanie, grożenie, obmawianie, szantażowanie itd.;

c) przemoc bez słów – miny, wrogie gesty, izolowanie itd.;

d) Wyróżnia się sześć form przemocy psychicznej:

- odtrącanie werbalne i niewerbalne wrogie odrzucanie lub poniżanie,

- zastraszanie,

- wyzyskiwanie/przekupstwo,

- odmowa reakcji emocjonalnych (ignorowanie potrzeb dziecka, nieokazywanie pozytywnych uczuć, brak emocji w interakcji z dzieckiem),

- izolowanie (odmawianie dziecku kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi),

- zaniedbywanie rozwoju umysłowego, nauki, zdrowia, opieki medycznej.

e) przemoc seksualna – to zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest on lub ona w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, naruszająca prawo i obyczaje danego społeczeństwa. Z wykorzystywaniem seksualnym mamy do czynienia wtedy, gdy występuje ono pomiędzy dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem i innym dzieckiem, w sytuacji zależności, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w stosunku opieki, zależności, władzy. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby.

f) zaniedbywanie – to jedna z form krzywdzenia dziecka polegająca na incydentalnym bądź chronicznym niezaspokajaniu jego potrzeb oraz nierespektowaniu podstawowych praw, powodująca zaburzenia jego zdrowia, a także generująca trudności rozwojowe

3. Wymienione w pkt 2 zachowania mogą wyczerpywać znamiona przestępstw z Kodeksu karnego.

Rozdział II.

Zadania personelu szkoły w przypadku ujawnienia przemocy wobec ucznia

1. O przemocy wobec ucznia możemy się dowiedzieć w następujących sytuacjach:

- ujawnienia przez ucznia przemocy w rodzinie,
- informacji od osoby będącej bezpośrednim świadkiem przemocy,
- analizy objawów krzywdzenia występujących u ucznia,
- oceny stopnia ryzyka wystąpienia przemocy w danej rodzinie.

2. W każdym przypadku, gdy nauczyciel lub inny pracownik pozyskuje informację, że uczeń może być ofiarą przemocy domowej jest zobowiązany do podjęcia działań.

3. Każdy pracownik szkoły, w zależności od charakteru zdarzenia, ma obowiązek postępować zgodnie z niniejszą procedurą.

4. Zadania poszczególnych pracowników w przypadku podjęcia wiedzy o wystąpieniu przemocy w rodzinie:

Dyrektor szkoły:

- przyjmuje zgłoszenie o krzywdzeniu ucznia w rodzinie,
- w sytuacjach podejrzenia przemocy domowej wobec ucznia podejmuje decyzję o uruchomieniu procedury „Niebieskie Karty”,
- bierze udział w rozmowie z rodzicami lub wyznacza osobę do przeprowadzenia tej rozmowy,
- informuje opiekunów o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy,
- organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla ucznia,
- prowadzi nadzór nad prowadzeniem przypadku ucznia krzywdzonego,
- zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań, itp. ułatwia konsultacje trudnych spraw ze specjalistami, wspiera, organizuje szkolenia w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie wobec ucznia,
- dba o to, by na terenie szkoły znajdowały się powszechnie dostępne informacje o organizacjach i instytucjach pomagających ofiarom przemocy (adresy, telefony itp.).

Osoba odpowiedzialna za realizację standardów ochrony małoletnich/pedagog/psycholog:

- przyjmuje i odnotowuje sprawę zgłoszenia o przemocy w rodzinie,
- diagnozuje sytuację ucznia i jego rodziny,
- jest koordynatorem pomocy uczniowi krzywdzonemu oraz jego rodzinie,
- przeprowadza rozmowy z uczniem oraz jego rodzicami lub prawnymi opiekunami,
- dyskretnie monitoruje sytuację ucznia w rodzinie,
- pozostaje w ciągłym kontakcie z wychowawcą i dyrektorem w sprawach dotyczących ucznia oraz jego rodziny,
- pomaga pracownikom szkoły we właściwym postępowaniu względem ofiary przemocy,
- informuje rodziców o możliwych kierunkach wsparcia ucznia,
- pomaga rodzicom w zrozumieniu podstawowych i typowych reakcji ucznia na różnorodne sytuacje,
- kieruje uczniów oraz rodziców do placówek specjalistycznych
- współpracuje ze specjalistami pomagającymi uczniowi i jego rodzinie, może być osobą, która uruchamia procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty”,
- bierze udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego opracowującego strategię działań względem całej rodziny, a w szczególności względem ofiary i sprawcy przemocy,
- dokumentuje wszystkie podejmowane działania względem ucznia i jego rodziny.

Wychowawca klasy:

- przyjmuje zgłoszenie o przemyśle w rodzinie ucznia,
- powiadamia dyrektora szkoły/zastępcę dyrektora szkoły,
- w przypadku gdy uczeń ma obrażenia, przeprowadza go do miejsca udzielenia pomocy,
- dba, by ofiara przemyśle czuła się bezpiecznie,
- uważnie wsłuchuje się w relacje ucznia,
- przekazuje sprawę pedagogowi/psychologowi szkolnemu,
- odnotowuje w dokumentach wychowawcy swoje spostrzeżenia oraz szczegółową charakterystykę spotkania z rodzicami, z opisem postanowień i planów działania,
- udziela stałego wsparcia uczniowi oraz dyskretnie monitoruje jego sytuację w późniejszym okresie,
- monitoruje zespół klasowy, by skutki przemyśle w domu nie wpływały na obniżenie pozycji poszkodowanego w klasie.

Pielęgniarka szkolna (gdy stwierdzone zostaną obrażenia u ucznia)

- dyskretnie, z poszanowaniem praw ucznia ogląda obrażenia,
- udziela pierwszej pomocy przedmedycznej, jeśli sytuacja tego wymaga,
- zgłasza potrzebę pomocy medycznej (według własnej oceny),
- towarzyszy lub angażuje osoby towarzyszące w razie konieczności odwiezienia ucznia do szpitala,
- zapisuje w karcie zdrowia ucznia rodzaj stwierdzonych obrażeń oraz zakres udzielonej pomocy,
- udziela informacji (szczególnie rodzicom) o ewentualnych konsekwencjach pobicia dla zdrowia ucznia,
- przekazuje lekarzom kluczowe informacje o poszkodowanym i sytuacji,
- sporządza notatkę służbową.

Nauczyciele:

- przekazują wychowawcy i pedagogowi/psychologowi szkolnemu informacje o tym, że podejrzewają przemoc w rodzinie ucznia,
- sporządzają notatkę służbową,
- monitorują sytuację ucznia,
- dbają o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy pedagogicznej z uczniami,
- prowadzą psychoedukację rodziców.

Niepedagogiczni pracownicy szkoły:

- są uważni i wrażliwi na sytuację uczniów,
- reagują na objawy przemyśle oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami,
- zgłaszają obserwowane, niepokojące sygnały dyrekcji szkoły, pedagogowi/psychologowi szkolnemu lub wychowawcy.

Rozdział III.

Działania podejmowane w przypadku ujawnienia przemyśle

1. Działania podejmowane w przypadku ujawnienia przemyśle wobec ucznia w rodzinie/ pozyskania takiej informacji:

- rozmowa z dzieckiem,
- rozmowa z opiekunem/opiekunami niekrzywdzącymi,
- zespołowa decyzja o podjęciu działań/założeniu „Niebieskiej Karty”,
- powiadomienie instytucji, służb,
- monitorowanie sytuacji dziecka.

2. Procedurę założenia „Niebieskiej Karty” szczegółowo opisuje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2023, poz. 1870)

3. „Niebieska Karta” składa się z 4 części:

- Część „A” wypełnia się w obecności osoby pokrzywdzonej przemyśle (zawsze gdy dochodzi do incydentu przemyśle). Jeśli osobą pokrzywdzoną jest dziecko, dokument wypełniamy w

obecności opiekuna prawnego lub faktycznego, bliskiej dorosłej osoby w praktyce: to opiekun chroniący). Najlepiej prowadzić te działania w obecności psychologa. Ten formularz należy przekazać do Zespołu Interdyscyplinarnego niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni;

- Część „B” to karta, którą po wypełnieniu części A formularza, dajemy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie albo opiekunowi chroniącemu dziecka.

- Część „C” i „D”: wypełniają przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego.

4. W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel oświaty jest zobowiązany realizować następujące działania:

- Przekazuje informacje o możliwościach pomocy, wsparcia, możliwych do podjęcia działań mających na celu poprawę sytuacji osób doznających przemocy w rodzinie;

- Organizuje dostęp do pomocy medycznej osobie doznającej przemocy;

- Prowadzi rozmowy z osobami stosującymi przemoc dotyczące konsekwencji ich działań oraz informuje o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii;

- Diagnostuje sytuację i potrzeby osób pokrzywdzonych;

- Udziela kompleksowych informacji opiekunom dziecka o możliwych formach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie dotyczące specjalistycznej pomocy dla ofiar przemocy, szczególnie dzieci;

- Realizuje obowiązki członka grupy roboczej, jeśli jest do niej powołany.

5. Zespół ma obowiązek przygotować również plan pomocy uczniowi. Plan ten powinien zawierać działania szkoły mające na celu udzielenie wsparcia emocjonalnego i innej niezbędnej pomocy. Plan wsparcia przedstawiany jest rodzicom ucznia.

6. W przypadku kiedy rodzice nie współpracują ze szkołą i istnieje podejrzenie, że niewłaściwie wykonują władzę rodzicielską dyrektor szkoły składa wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka;

7. W przypadku podejrzenia przestępstwa popełnionego na szkodę dziecka dyrektor szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury.

Procedura została sporządzona m. in. w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.